

PROBLEME PRIVIND CREȘTEREA EFICIENȚEI ACTIVITĂȚILOR PRODUCTIVE ȘI NIVELULUI DE TRAI AL COPROPRIETARILOR PĂMÂNTULUI

Membru corespondent al AȘM **Andrei TIMUȘ**
Institutul de Cercetări Juridice și Politice al AȘM

ISSUES RELATING TO THE EFFICIENCY OF PRODUCTIVE ACTIVITIES AND THE STANDARD OF LIVING OF THE CO-PROPRIETORS OF THE LAND

Summary. The article analyzed condition complication tem an organized growth agricultural production, processes reduction production more valuable tehnical crops which il is necessary much labour power for therefore artificial arise unemployment and emigration for search means existence. More 70% peasant possession income smaller value living wage. Author elaboration concretely recommendation social-economic for improvement situation.

Keywords: condition, unemployment, emigration, possession, peasant, artificial, elaboration.

Rezumat. În articol sunt analizate dificultățile pe care le întâmpină producția agricolă, diminuarea recoltei celor mai avantajoase plante, culturi tehnice care cer mai multe locuri de muncă, fapt în urma căruia se accentuează șomajul și migrația. Peste 70% de săteni dispun de venituri mici, mai puține decât costul minimumului de existență. Autorul a elaborat recomandări social-economice concrete pentru ameliorarea situației actuale.

Cuvinte-cheie: condiție, somaj, emigrare, posesie, țaran, artificial, elaborare.

Ramura principală a economiei Moldovei este agricultura cu pământurile ei arabile bogate în cernoziom care, dacă sunt bine lucrate, asigură rezultate eficiente. Este știut că, de exemplu, în anii '80 al secolului trecut Moldova se număra printre cele mai avansate regiuni ale fostei URSS, producând câte 41 centnere de grâu, 420 centnere de sfeclă de zahăr, 65 centnere de struguri, 157 centnere de legume, 80 centnere de fructe la ha. În complexul agroindustrial activau peste 800 de mii de cadre calificate, lucrători, specialiști.

Astăzi, după 25 de ani de reforme social-economice, producția agricolă a scăzut cu peste 2,5 ori, modelele de organizare și creștere a ei nu corespund cerințelor elementare. Producătorul principal – țaranul – nu participă nemijlocit la selectarea culturilor, la organizarea muncii, la distribuirea veniturilor, nu conștientizează rolul său de proprietar, responsabil pentru asigurarea eficienței producției. De aceea, peste jumătate de agenți economici: arendatori ai cotelor de pământ ale țaranilor peste 30%, conducători ai societăților cu răspundere limitată (SRL) circa 35%, societăți pe acțiuni (SA) aproape 15% și cooperative agricole de producere (CAP) circa 8%, în ultimii trei ani au continuat activitatea sa prin pierderi, deficit, pagube.

Privatizarea abuzivă a pământurilor în majoritatea cazurilor a impus relații economice de tip oligopol, practicându-se frecvent cumpărarea-vânzarea locurilor de muncă. Fostul lucrător calificat de ieri a devenit azi șomer sau un argat ordinar. Astăzi agenții economici în agricultură determină de sine stătător câte hectare vor prelucra de vii, livezi, pentru legumicultură,

tutun, culturi tehnice, etero-oleaginoase, de aceea sute de mii de agrarieni au devenit șomeri, fiind nevoiți să-și părăsească familiile și să plece în alte țări în căutarea mijloacelor pentru existență. Țăranii sunt lăsați în voia sorții. Ei sunt izolați, înstrăinați de pământ – principala lor sursă de subzistență. Nimeni nu dorește să conlucreze cu ei, să le audă doleanțele, părerile.

Pe de altă parte, în localitățile unde agenții economici, administrația locală au conștientizat necesitatea atragerii țaranilor în organizarea muncii, extinderea suprafețelor de pământ irigate, de culturi care aduc mai multe venituri, s-au creat mai multe locuri de muncă. O experiență bogată în ceea ce privește organizarea eficientă a muncii în agricultură au acumulat an de an prin conștientizarea rolului lor de producători agricoli, țăranii din Copceac raionul Ceadâr-Lunga, din satele Tvardița, Valea Perjii, raionul Taraclia, din Asociația „Prietenia-Agro”, care unește pământurile a trei sate – Voroncovo, Slobozia, Cremeni, raionul Soroca, în a cărei gospodărie se lucrează aproape 3 mii de hectare de pământ la care sunt pe deplin ocupați în muncă peste 600 de lucrători.

Rezultate bune obțin în permanență țăranii din cooperativa agricolă de producție „Biruința”, satul Copceac, în care mai mulți ani lucrează peste 550 țărani. Fiecare lucrător participă activ la consolidarea gospodăriei, realizând că este coproprietar al gospodăriei, menționează conducătorul ei Nicolae Dragan. Gospodăria are un sector de viticultură și pomicultură în care se prelucrează peste 400 ha de vii, plantații de pomicultură, peste 70 ha de persici, pruni. Este și o bri-

gadă de cultivare a tutunului pe o suprafață de peste o sută de ha. Ferma asigură creșterea a peste 430 de vite cornute (din care peste 200 de vaci mulgătoare), 2400 de oi, peste 200 de porcine. Gospodăria satului întrunește peste 4200 de familii, care au dat cotele de pământ gospodăriei. Pentru fiecare cotă, familiile primesc grâu, porumb, floarea-soarelui, dar și bani – anume peste 6 mil. de lei.

Astăzi gospodăriile agricole suferă mari dificultăți din cauza lipsei investițiilor în dezvoltarea producției, procurarea de mașini agricole, îngrășăminte minerale, introducerea de tehnologii avansate. Investițiile sunt mizere, însă impozitele sunt foarte mari, insuportabile. De pildă, gospodăria agricolă din satul Copceac plătește anual la bugetul de stat câte 8 mil. lei. De menționat că în satele susnumite fiecare om este asigurat cu locuri de muncă, deoarece toți participă în organizarea muncii, în selectarea culturilor, ramurilor mai avantajoase, care aduc mai multe venituri, mai ales dacă o parte de producție este fabricată pe loc. Oamenii au conștientizat că, fiind coproprietari, ei poartă răspunderea pentru ca fiecare să aibă locul său de muncă, să participe în distribuirea veniturilor.

Aici se cere de menționat că și administrația publică locală discută sistematic problemele lucrării pă-

mântului la consiliile primăriei, la societățile tineretului, femeilor, agrarienilor, pensionarilor care dovedesc responsabilitate pentru creșterea producției agricole, fiind coproprietari ai gospodăriei de la care se hrănesc și în care văd viitorul calității vieții sale.

Din păcate, administrația locală, în majoritatea satelor, de fapt, s-a înlăturat de la organizarea muncii în agricultură, de la asigurarea locuitorilor satelor cu locuri de muncă. Cercetările sociologice atestă că 74% de țărani nu sunt mulțumiți de activitatea administrației publice locale. Este necesar ca Guvernul să examineze problema activității administrației publice locale. Astăzi fiecare sătean conștientizează că anume extinderea suprafețelor de creștere a legumelor, a plantațiilor de vii, pomicultură, de tutun, culturi etero-oleaginoase, sfeclă de zahăr, dezvoltarea sectorului zootehnic permite crearea multor locuri de muncă, obținerea remunerării muncii mai echitabile, lărgirea suprafețelor de pământuri irigate și folosirea tehnologiilor avansate în agricultură. Practica socială ne demonstrează că țărani care au fost antrenați în organizarea producției, participă activ la diverse forme de lucrare a pământului, sunt interesați în creșterea producției agricole și asigurarea locurilor de muncă în fiecare sat, lichidând șomajul apărut artificial.

Tabelul 1

Răspunsurile coproprietarilor pământului, în ce măsură ei sunt satisfăcuți de munca lor în cooperativele agricole și societățile pe acțiuni (în % de la numărul respondenților, 623 lucrători din 50 de sate și 25 de raioane ale țării)

Eșantionare		Satisfăcuți	Nesatisfăcuți
Genul	masculin	70,4	29,6
	feminin	64,2	35,8
Vârsta	18 - 30 ani	70,5	29,5
	31 - 49 ani	65,4	34,6
	50 - 60 ani	62,6	37,4
	61 și mai mulți ani	76,3	23,7
Studii	Superioare, superioare necomplete	67,0	33,0
	Medii generale, medii speciale	64,8	35,2
	9 clase și mai jos	74,0	26,0
	Total	67,0	33,0

Astăzi, în condițiile concurenței pe o piață nelocală de tip oligopol, țărani s-au convins că businessul în orice formă, model de prelucrare a pământului, este cointerestat numai în mărirea profitului cu orice preț.

După cum conchide reputatul savant economist american John Galbraith, „este incontestabil că economia de piață actuală permite îmbogățirea și distribuie veniturile într-o manieră total inequitabilă, inegală, având efecte sociale nefaste și prejudicioase din punct de vedere funcțional” [2]. Ca rezultat, astăzi, după

cum informează mass-media, avem sute de milionari, însă peste 65% din numărul sătenilor au venituri mai mici decât costul minimumului de existență. Această situație nu poate fi acceptată de către o societate democratică, fiindcă în corespundere cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, adoptată de Adunarea Generală a Organizației Națiunilor Unite la 10 decembrie 1948, Orice persoană are dreptul la muncă, ...la salariu egal pentru muncă egală (art.23), iar voința poporului trebuie să constituie baza puterii de stat (art. 21) [3].

Concepția dezvoltării umane presupune aplicarea strictă a principiului echității sociale pentru toți locuitorii planetei. Trebuie întreprinse măsuri pentru a înlătura excesele pieței și ale capitalismului prost înțeles. E nevoie de o ofensivă grabnică împotriva sărăciei în scopul reducerii rupturii dintre viața bogată a celor puțini și suferințele majorității populației.

Se pune problema întăririi solidarității sociale între cetățeni, pe de o parte, și stat, pe de alta. Astăzi toate problemele cu care se confruntă omenirea, menționează Federico Mayor, își găsesc rezolvarea prin eforturile comune, solidaritate și responsabilizarea maximă a tuturor în numele libertății definitive a personalității și ameliorării calității vieții oamenilor [4].

Practica socială ne impune să conștientizăm că democrația pluralismului iluzoriu aduce numai haos și neînțelegere. Vestitul savant american Daniel Bell menționează că „speranțele doctrinei liberalismului au devenit nereale din cauza agravării, complicării, dirijării economiei contemporane și programelor socia-

le, influenței lor asupra dezvoltării societății, precum și din cauza incapacității liberalismului de a ține în frâu abuzurile pe care tot el le-a autorizat” [5].

Din păcate, cercetările sociologice atestă că peste 67% de săteni se află în grija zilei de mâine, grija sărăciei, ei n-au încredere în viitor, majoritatea dintre ei nu se pot aranja, lipsesc locuri de muncă.

Astăzi Guvernul devine factorul fundamental în crearea locurilor de muncă, în reglarea activității băncilor comerciale care ar trebui să participe mai activ la înviorarea industriei, lărgirea suprafețelor de pământuri irigate, creșterea eficienței economiei, dar și puterii de cumpărare a populației.

Problemele care îngrijorează cel mai mult societatea moldovenească constau în faptul că lucrurile merg într-o direcție greșită – țara este dezindustrializată, producția industrială s-a micșorat în anul 2014 în comparație cu anul 1990 de peste 4 ori, ramura în care astăzi se lucrează de fapt fiind industria prelucrătoare, care nu satisface cerințele agriculturii.

Tabelul 2

Dinamica evoluției autoaprecierii nivelului de trai al sătenilor în anii 2009 – 2014

Respondenții		Asigurat		Puțin asigurat		Neasigurat (deloc - la limita supraviețuirii)	
		2009	2014	2009	2014	2009	2014
Genul	masculin	14,2	15,4	48,8	53,8	30,0	30,8
	feminin	13,4	2,0	47,8	58,8	31,8	39,2
Vârsta	18 - 30 ani	10,2	5,0	51,7	50,0	28,1	45,0
	31 - 49 ani	14,5	6,1	52,4	57,6	25,1	36,4
	50 - 60 ani	15,2	13,3	33,6	53,3	39,7	33,3
	61 și mai mulți ani	7,5	-	41,3	77,8	50,9	22,0
Studii	Superioare, superioare ne-complete	21,0	6,5	49,8	55,6	28,3	37,5
	Medii generale, medii speciale	13,4	-	50,2	80,0	27,2	20,0
	9 clase și mai jos	9,5	-	37,4	71,4	46,5	25,0
	Total	13,0	8,5	54,0	56,5	32,0	35,0

Creșterea eficienței economice este factorul determinant al scăderii sărăciei, șomajului, optimizării remunerării muncii, având în vedere activizarea responsabilității coproprietarilor de pământ și mărirea producției alimentare. Japonia, de exemplu, a obținut o dezvoltare durabilă a economiei prin antrenarea fiecărui lucrător în organizarea rezultativă a muncii, mărirea și creșterea calității producției, sporirea productivității muncii și raționalizarea producției.

„Mie îmi plătesc ca eu să gândesc productiv”, susține muncitorul japonez. Aceasta consună cu ideea celebrului raționalizator și savant american, Tomas Edison, care a numit cea mai mare problemă a civili-

zației în a-l învăța pe om să raționalizeze, să gândească și să obțină ameliorarea vieții sale prin creșterea eficienței economiei țării.

Trebuie să conștientizăm că omul s-a ridicat în fruntea tuturor problemelor vieții, mai întâi, pentru faptul că nevoia străină a devenit și nevoia lui personală, dar astăzi anume aceasta are o mare însemnătate.

După părerea reputatului savant englez, laureat al Premiului Nobel Bertran Russel, „Datorită științei și tehnicii, omenirea s-a unit în numele răului, dar nu a reușit deocamdată să facă același lucru în numele binelui. Oamenii în toată lumea demult au însușit mijloacele nimicirii, dar nu au căpătat priceperile mult

mai valoroase ale unei colaborări largi. Dezvoltarea științei și tehnicii tot mai mult solicită înțelepciune. Secolul nostru, după proporțiile cunoștințelor acumulate, le-a întrecut pe toate celelalte anterioare, însă noi totuși nu am devenit mai înțelepți. Se cere dar o nouă morală”.

Problema colaborării, solidarității sociale între oameni și țări, care ar contribui la realizarea scopurilor scontate, este de stringentă actualitate. E important de conștientizat responsabilitatea fiecăruia, mai ales a celor aflați în posturi de conducere la toate nivelele pentru satisfacerea cerințelor de bază ale vieții omului.

Religia noastră, creștinismul, Noul Testament cere de la noi toți: „Tot ce voiți să vă facă vouă oamenii faceți-le și voi la fel: căci în aceasta este cuprinsă Legea și Pro-rociei” (Matei 7/12). Deci. ar trebui de trecut neapărat de la credința adesea declarativă – la fapte reale. Năzuințele unora de a trăi din contul altora prin diferite șmecherii, pungășiile sunt deseori folosite de unii coțcari, dar sunt foarte periculoase pentru toți care muncesc cinstit.

Astăzi principala prioritate constă în asigurarea omului mai întâi cu locuință, hrană, locuri de muncă echitabil remunerate, obținerea profesiilor fără plată de muncă, cerute în relațiile de piață, de deservirea medicală calitativă. Acum, când puterea de muncă a devenit marfă în condițiile oligopolului și concurenței nelocale, oamenii sunt expuși exploatării agravate, mai ales migrației, oamenii care lucrează astăzi în alte țări

din cauza șomajului înjositor artificial în căutarea mijloacelor pentru existență.

Decalajul în agricultură dintre veniturile celor înstăriți și ale celor săraci este de 11 la 1. În aceste condiții, se impune introducerea impozitării progresive ce ar corespunde unei repartizări echitabile a veniturilor care constituie teza fundamentală a politicii de stat. Deci, trebuie să conștientizăm că distribuția veniturilor în economia actuală derivă în cele din urmă din actuala distribuție a puterii care trebuie să fie competentă în folosul majorității. Doar cursul decisiv spre o societate echitabilă va asigura tranziția de la organizația actuală imperfectă și spontană a producției agricole la una autentică, mai cuprinzătoare pentru toți cetățenii.

BIBLIOGRAFIE:

1. Biroul Național de Statistică al Republicii Moldova, Chișinău, 1990-2012.
2. John Galbraith. *Societatea perfectă*. Iași, România, 1997, p. 59.
3. Declarația Universală a Drepturilor Omului, 10 decembrie 1948.
4. Федерико Майор Сарагоса. *Завтра всегда поздно*. Москва: Прогресс, 1989, с. 161.
5. Daniel Bell. *Public Interest*. 1985, nr. 1, New York.

Vasile Nașcu. *La stână. Ciobanii*, 1984, u/p, 215 × 170 cm